

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Præcepta Pars ...

Tractatus V. Ad Præcepta II. Tabulæ De Delictis Contra Justitiam, Seu
Injusta læsione Proximi in Bonis Animæ, Vitæ seu Corporis, Famæ,
Fortunæ & c. Ac Restitutione Inde Debita

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio II. De scandalo passivo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60167](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60167)

suo, non item contra iustitiam respectu tertii: quippe cuius damnum ipse non tenebatur impedire ex iustitia. Ita valent. Sanch. Vasq. alii cum Laym. cit. n. 6. §. Qui alterum. Sed de hoc ex professio in septimo Præcepto.

SECTIO II.

De scandalo passivo.

SUMMARIUM.

- 22. Scandalum passivum duplex datum & acceptum.
- 24. Scandalum merè passivum non quædam semper.
- 25. Sed solum aliquando vitari debet.
- 26. Aliquando autem ob justam causam permitti potest.
- 27. Imò aliquando permitti etiam debet.
- 28. Ut quando occurrit præceptum divinum vel humanum magis obligans ad agendum aliquid, quam omit-tendum illud timore scandali passivi.
- 30. Unde ob scandalum pusillorum omittenda non sunt spiri-tualia ad salutem necessaria.
- 31. Bona autem spiritualia ad salutem non necessaria ob scandalum pusillorum occultari, vel aliquantum differri debent, donec reddatur ratio facti.
- 32. Imò bona temporalia quandoque dimittenda sunt, si si-ne gravi proprio, vel tertii incommodo fieri possit.
- 33. Vtique ad n. 38. resolvitur casus, an Matrona vel Virgo, sciens se ab aliquo turpiter amari, quoties ab eo videtur, possit se permitttere ab illo videri, aut 2. se videndam per fenestras præbere, aut 3. prodeundo in publicum illi occasionem videndi facere?
- 38. Vtique ad n. 40. resolvitur, qualiter, & quantum liceat femina se ornare sine peccato scandali?
- 40. An, & qualiter liceat femina saltare præviso scandalo?
- 41. An, & quos tactus permitttere possit inter saltandum?

Scandalum passivum est ipsa ruina spiritualis 22 proximi in peccatum, contingens ratione di-

cti, vel facti alterius minus recti : ideoque opponitur scandalo activo tanquam causæ suus effectus; atque iterum duplex usq; *daium*, & *acceptum*. Scandalum passivum datum est, quod verè oritur ex alterius dicto, vel facto minus recto, ex natura ipsius actionis, quia reverà mala est, vel speciem mali habet, ut meritò inde proximus sumat occasionem ruinæ spiritualis : ut sunt iussiones, suasiones, exempla prava &c. Et hoc scandalum datum propriè opponitur scandalo activo. Quod proinde semper vitari debet, ne detur proximo, sub peccato promotione materiæ mortali, vel veniali, juxta satis dicta *sect. preced.* Scandalum passivum acceptum est, quod quis alterius dicto, vel facto, præter omnem culpam intentionem, & præter ipsius operis naturam, & conditionem, ex sola sua sinistra apprehensione committit occasionem ruinæ, vel peccati. Idq; vel ex ignorantia, vel infirmitate tantum : & tunc dicitur *scandalum pusillorum*. Vel ex sola mera malitia hominis, alterius dictum, vel factum sibi in ruinam malè interpretantis : & tunc dicitur *scandalum pharisæicum*; nimirum à Pharisæis ita in dictis, & factis CHRISTI de se Sanctissimis, tamen scandalizari solitis ex mera malitia malè interpretando. Et de hoc scandalo quæritur, qualiter vitari debeat, vel permissum possit?

ASSERTIO II.

23 *Scandalum merè passivum, & acceptum non semper, aliquando tamen vitari debet; aliquando permitti potest, aliquando etiam permitti debet.*
Omnes. explico breviter.

§. I.

Non semper vitari debet.

Ratio universum est; quia licet scandalum acti-
vum, & datum ex dicto, vel facto verè malo,
vel speciem mali habente, secutum semper vitari
debeat, quia nimirum repugnat præcepto Charita-
tis negativo, ne noceas proximo, ne in peccatum
inducas: quod semper, & pro semper obligat: scan-
dalum autem passivum, & acceptum tantum ex no-
stra operatione de se non mala, nec speciem mali ha-
bente, ideoque à nobis verè non causatur, non sem-
per vitari debet, quia solum est de præcepto Charita-
tis affirmativo, scilicet avertendum vel impediendum
esse malum proximi: quod proinde non
semper, & pro semper, obligat, sed solum ali-
quando certis circumstantiis concurrentibus. Et
hinc

§. II.

Aliquando vitari debet.

Quotiescunque nimirum nulla ratio necessita-
tis, vel utilitatis propriæ, vel alienæ cogit nos
aliquid dicere, vel agere, ex quo putatur proximus
accepturus aliquam occasionem ruinæ spiritualis,
sive ex ignorantia, vel infirmitate, sive ex mera ma-
litia, tunc vitari debet scandalum proximi acce-
ptum. *Omnes*: quia lege Charitatis, & misericor-
diæ obligamur tollere, vel impedire proximi mala,
maximè spiritualia, cum facile possumus; at in
proposito facile possumus; ergo &c. Non ergo li-
cet à Sacerdote, quem scio esse indispositum, vel

impeditum, petere absolutionem, cum alius adfit. Sic fæmina sciens se à quapiam determinata persona carnaliter concupisci, & concupiscendam, si foras prodeat, tenetur abstinere ab inùtili egressu, saltem aliquamdiu; non item ad longum tempus, vel cum suo incommodo. Quòd si enim concupiscentia alterius diu duret, non erit amplius infirmitas, & scandalum pusilli, sed erit malitia, & scandalum Pharisæi, quod curandum non est. Communis cum *Navar. c. 14. Laym. cit.*

§. III.

Aliquando permitti potest.

26 **N**imirum ob justam causam necessitatis, vel utilitatis alicujus permitti potest scandalum merè acceptum. Patet in exemplis modo allatis: sic semper licet petere ab altero opus, quod is absque peccato præstare potest, etsi prævideatur ipsum ex mera malitia sua, non absque peccato præstiturum, ut latius patebit *Seët. seq.* Ratio est: quia tunc peccatum proximi sequitur non ex nostra actione, vel petitione, sed ex sola prava dispositione proximi, quod proinde ob justam causam necessitatis vel utilitatis nostræ impedire non tenemur, sed permittere possumus. Omnes cum *S. Thoma 2.2. q. 78. a. 4. Navar. Laym. cit. n. 8.* Qui rectè notat majorem requiri causam necessitatis, vel utilitatis, ut permitti possit scandalum pusillorum ex ignorantia, vel infirmitate, quibus quoad commodè fieri potest, condescendendum est: longè verò minorem, & quamlibet sufficere causam, ut permitti possit

possit scandalum pharisaicum ex mera malitia, quod plerumque curandum non est. Caterum etiam scandalum ex ignorantia, vel infirmitate post debitam instructionem, vel admonitionem adhuc durans, fit pharisaicum, & malitiosum, & tunc curandum amplius non est; v. g. Parochus die festo legitime impeditus legere sacrum, & alium substituere non potens, debet populum informare, cur Sacrum intermittatur: quod si scandalum nihilominus sequatur, ipse excusatus est, juxta communem apud citt.

§. IV.

Aliquando etiam permitti debet.

Quotiescunque nimirum operatio, vel ommissio²⁷ necessaria est, aut ad propriam salutem, aut ad majus bonum suum, vel proximi, vel maxime Communitatis fieri debet, etiam si prævideatur inde secuturum scandalum acceptum pusillorum, vel pharisaicum. Ubi tamen diligenter de se ponderanda sunt, & magnitudo boni, quod ex nostra operatione, vel omissione provenit, & gravitas peccati, seu scandali passivi inde secuturi. Pro quibus omnibus distincte, & facile dignoscendis pono breves regulas sequentes.

REGULA I.

Quando occurrit aliud præceptum divinum, vel²⁸ humanum impossibile cum præcepto de vitando scandalo proximi, observandum erit, quod, omnibus spectatis, videbitur majus, & magis obligare,

B 5

gare. Sic communior DD. Adrianus. Bannes, Valentia, Suarez, Henriquez, aliis citt. Tannerus *tom 3. disp. 2. q. 6. dub. 9. num. 120.* contra Vasquez *1.2. disp. 162. n. 17.* plures alios, quos sequitur Diana *p. 5. t. 7. resolut. 22.* Qui volunt nullum omnium præceptum divinum, vel humanum omittendum esse ob vitandum scandalum acceptum pusillorum tantum.

29 Et quidem quoad præcepta divina vix ullus casus adfertur à Doctoribus, nisi hic, quòd fœmina v. g. in Confessione omittere possit, & debeat illud peccatum, ex quo intelligit, Confessarium (cui tamen necessariò confiteri debet, alio non suppetente) grave scandalum ob infirmitatem passurum, quòd tum præceptum naturale Charitatis de impediendo peccato proximi, videatur præponderare præcepto positivo CHRISTI de integritate materiae Confessionis, Uti & nos alibi admisimus. Quoad præcepta verò positiva humana frequentior potest esse casus. Nam Parochus die festo sive calidè sive culpâ non jejunos, tenebitur tamen celebrare ad vitandum scandalum populi, si aliter vitare non queat: *secundùm omnes.* Item fœmina sciens de determinatam personam ex aspectu suo scandalizari potest una, aut altera vice domi se continere omnino Sacro, ut habet *communis DD.* At etiam teneri possunt multi cum *Diana cit.* Et certum est non teneri abstinere sæpè, vel ad longum tempus. Non tenetur domi manere, si solum putet indeterminatos alios in se scandalizandos. Sic enim honesta Matrona, vel Virgo liberalis formæ nunquam domum egred

egredi, nec per fenestras prospicere auderet, quod esset nimis intolerabile, ut etiam *ex Navar.* notat Laym. *cit.* n. 10. Similiter uxor poterit semel, vel iterum omittere Sacrum, vel jejunium præceptum, si sciat virum morosum, vel zeotypum, inde offendendum, aut occasionem gravis dissidii sumpturum ex infirmitate, vel ignorantia. *Ratio* horum, & similium est: quia major est obligatio præcepti naturalis Charitatis de cavendo scandalo pusillorum, (nam pharisaicum utique curandum non est) quam præcepti positivi Ecclesiastici, de audiendo, vel celebrando Sacro jejunè.

REGULA II.

Nulla spiritualia necessaria ad salutem, debent 30
omitti ob scandalum pusillorum; ob scandalum autem pharisaicum nullum omninò opus bonum omitti debet. Omnes cum S. Thoma *cit.* a 7. Ratio: quia ordine Charitatis salus propria præferenda est salutis proximi; ideòque opera ad salutem necessaria minimè negligenda sunt ob ruinam spiritualem proximi ex sola infirmitate vel ignorantia inde consecuturam: ob scandalum autem pharisaicum ex mera malitia oriturum; cum is non sint in necessitate, sed mera, & libera malitia, ideòque non curandum, nullum opus bonum omittendum est. De his enim CHRISTUS Matth. 5. *Sinite illos, cæci sunt, & duces cecorum.*

REGULA III.

Bona spiritualia, qua non sunt necessaria ad 31
salutem, sed vel de consilio, vel saltem hic &

nunc necessario exequenda non sunt, debent occultari, vel differri aliquantum ob scandalum pusillorum ex infirmitate, vel ignorantia inde secuturum, donec reddatur facti ratio. Communis cum S. Thoma ait. Exemplum commune est de proposito, imò & voto ingrediendi Religionem, quod ob scandalum parentum, consanguineorum, vel aliorum ex infirmitate, vel ignorantia inde ortum (etsi omninò intermitteri non debeat, quia hæc gravis censeretur iactura spiritualis vocati) sæpè tamen differendum est, donec illi propositis rationibus informetur, & sic de cæteris, & similibus. Quod si propositis rationibus sufficientibus scandalum nihilominus duret, jam incipit esse scandalum pharisaicum, ideoque minùs jam curandum, ut cum aliis notat Valentinus hic puncto 4.

REGULA IV.

32 **B**ona temporalia proprii dominij, si absque gravi vi incommodo suo, vel tertij fieri potest, alioquando dimittenda sunt ob scandalum pusillorum, si aliter sedari non possit: quia bonum spirituale proximi ordine Charitatis præferendum est bono temporali proprio. Communis cum S. Thoma a. 8. Sed durum est hoc latinum. Et de bonis alicujus momenti meritò negant Suarez, aliique citt. cum Diana. Certè res est raræ praxis. Casus tamen esse posset, si opulentus Clericus hæreditatem tenuent præripere vellet aliis egenis hæredibus. Dixi autem proprii dominij: nam prælati Ecclesiastici, vel Regulares, cum non sint domini, sed administratores tantum

tantum honorum Ecclesiæ, vel Monasterii, non possunt ea dimittere, vel remittere debita, quamvis eorum coactionem aliquando debeant differre ob scandalum pusillorum, donec illud cesset, vel facta informatione pharisaicum fiat; veruntamen hic nihil universum statui posse, sed accidente casu, iudicio prudentis standum esse, rectè monet Laym. cit. n. 9. Denique hic referendi sunt aliquot

Casus particulares circa foeminas.

I.

Videre, Videri, Prodire.

Matrona, vel Virgo honesta scit se turpiter, ³³ amari ab aliquo, quoties eum aspicit, vel ab eo aspicitur: Quæritur 1. Potestne permitttere se ab illo videri? 2. Potestne se præbere prospiciendo per fenestras? 3. Aut prodeundo in publicum illi occasionem videndi facere? Ad hunc perplexum casum jam satis quidem generatim respondimus *supra* §. 2. Sed clarioris Doctrinæ gratiâ iuvat respondere verbis *Sanch. & Diana.*

Ad primum Sanch. t. 1. in Decal. lib. 1. c. 6. n. 34 16. & 17. communiter Doctores docent, eam peccare mortaliter, quando nulla necessitate ducitur, sed ut suæ libertati satisfaciât, huc, atq; illuc discurrendo: secus, ut invisat vicinos, ne inurbana videatur, ut eat ad Ecclesiam &c. Alii tamen docent, eam non peccare mortaliter. 1. Quia ea occasio potius ex propria adamantis malitia, quàm a muliere data est, quæ libertate sua jure utitur. 2. Ne mille scrupulis subjaceat, dum vult expendere,
 quan

quando est necessitas domo exeundi &c. 3. Quia ex hac causa mulieres se superflue ornantes, semper peccarent, qui sciunt se à pluribus turpiter fore amandas. Hæc igitur Sententia verior est. Sic *Sanch. ibid.*

35 Ad secundum: Idem ibidem sic habet: si datâ operâ absque ulla necessitate se ejus conspectui offerret, sed quadam vanitate ducta, nec turpis amoris alterius ignara, etsi illum non intenderet; nescio eam à culpa mortali liberare: quia aliud est, sua se quocunque eundi libertate privare, quod commodè & absque anxietate, atque absque aditu ad scrupulos, præstare nequit: aliud tamen: datâ operâ se ejus aspectui offerre, quod facillimo negotio vitare potest; nec in oblatione illa aliquid utilitatis est. *Hæc Sanch. optimè.* Et summa responsionis est: talem fæminam peccare mortaliter, si datâ operâ se conspiciendam præbeat; quippe aliàs forte non proditura, nisi sciat se à tali conspiciendam. Non item peccare, saltem mortaliter, si ita faciat sua libertate utens; quippe etiam aliàs proditura, etiamsi ab illo conspicienda non esset. Certum autem est non peccaturam, si ex aliqua rationabili causa ita prodeat, & conspiciendam se præbeat.

36 Ad tertium quæsitum respondet Diana p. 3. r. 7. *resol. 3 r. Sic:* dico igitur, quod quando fæmina timet, ne à persona particulari ametur lascive, tene-ri cavere à publico, & abstinere ab actione occasione alicui ruinam, quando potest absque gravi porportionato incommodo: quia tenemur vitare aliorum peccata, quantum commodè possumus.

Unde

Unde deducendum est, peccare faminam euntem in hoc Templum, ad hoc Sacrum, in quo est aliquis à quo turpiter amatur, quando commodè potest aliud Templum adire, eò periculò vacans: Item quando it per hunc vicum, potens commodè ire per alium: Item quando audit sonitum equi vehementis amasium, & ipsa se absque necessitate dat in fenestra conspiciendam &c. Quando verba facit coram amatore, quibus ille sit accendendus, si potest absque specie inurbanitatis tacere: Item quando domo egreditur scilens eum expectare spectandam, si nulla tunc sit necessitas. Ita *ex Hurtado Dianacit.*

Secus ergo dicendum, quando est necessitas, vel rationabilis causa prodeundi in publicum. Et consentiunt omnes, faminam ob illam causam non teneri ad longum tempus abstinere à publico, vel actionibus de se indifferentibus, v. g. ad longum tempus non aspicere per fenestram, non ad januam domus suæ stare, vel assidere; sed solum semel & iterum, donec alter advertere possit se fugi ab illa; Quòd si enim alterius peccatum, & turpis amor diutius duret, non erit amplius ex infirmitate, & scandalum pusilli, sed ex malitia, & scandalum pharisaicum, adeoque deinceps non curandum.

11. Ornare se.

DE hoc juvat audire conscientiosum Doctorem Navarrum *c. 23. Man. n. 18.* Nemo peccat ornando se splendide pro sui statùs decentia, & more Regionis, modo id bono fine fiat, imò meretur, licet aliis, vel alia ad ejus concupiscentiam

tiam per accidens alliciatur &c. permittendus est ergò ornatus muliebris juxta exigentiam statûs, & more patriæ, aut etiam ex vanitate aliqua veniali. Ratio est: quia fœmina habet jus ad illa vestimenta, & ornamenta, quæ sunt juxta consuetudinem Patriæ; & oppositum foret illi valdè grave; ergo sua vis lex Charitatis non obligat illam, ut cum tanto gravamine suo evitet peccatum illicitæ concupiscentiæ alterius. *Sic Navar. Sic. DD. alij communiter cum Sanch. Laym, cit. n. 11. Diane Tamb. lib. 7. Decal. c. 8. §. 8. per totum. aliisque cit.*

39 Excipe tamen: 1. Si mala, & lasciva intentione fœmina se ita fornet. 2. Si constaret in certo casu determinatam personam inde spiritualiter ruituram, tunc enim ex Charitate abstinere tenebitur, quantum commodè fieri potest, *ut ex Navarr. notat. Laym. cit.* 3. Si corporis ornatus ex se sit nimis turpis, & ad lasciviam provocans, utpote mammis usque ad pectus nudis, vestitu ante ventrem nimis tenui, saltem quæ primitus talem in patriam inducunt, à mortali excusari non possunt ob nimium scandalum, alioquin in provinciis, ubi talis consuetudo jam viget, ut fœminæ ita nudatæ incedant à mortali DD. excusant, meique eitati. Denique virum indui veste fœminea, aut e contra fœminam veste virili, si ex justa causa fiat ad occultationem justam in periculo, aut in licitis comœdiis culpâ vacabit; si ex levitate, vel joco solùm, ut in bacchanalibus, veniale non excedit, ut docet ipse S. Thomas 2, 2. q. 169. a. 3. ad 3. *Cajetanus Navarr. aliisque citans Laym. l. cit.* Attamen ob circum-

stantia

stantias malæ intentionis, periculi, libidinis in se, vel in aliis, adeoque gravis scandali activi, peccatum mortale fieri, nimis certum est: ideoque in Sacris Religionibus id minimè tolerandum.

III. Saltare.

DE hoc *Hurtadus* apud *Dianam* cit. *resol.* 29. 40 sic habet. Quando fæminæ honesto motu pedes referunt ad numerum, si timeant aliquem vagè & confusè accepturum occasionem ruinæ, non tenentur abstinere ab illa actione; quia ille timor est communis infinitis rebus, à quibus non tenemur abstinere: nihil enim est, quò non abutatur hominum pravitas. Si verò aliqua fæmina prudenter timeret adstare aliquem particularem accepturum occasionem ruinæ, distinguendum est. Si non potest, nisi incommodè abstinere à chorea, non tenetur abstinere: e. g. si fæmina provocetur à viro nobili, qui in injuriam referret, nisi fæmina prodeat, & adstantes habebunt occasionem malæ suspensionis. Si verò commodè potest, tenetur abstinere, si advertat alium peccare ex passione, i. e. ex infirmitate: at verò non tenetur se privare oblectatione illa honesta, communi aliis fæminis propter alterius malitiam &c. *Hæc Hurtadus.*

IV. Tangi.

Matrona, Virgo, puella inter saltandum, conversandum &c. advertit se à libidinoso tangi: siquidem tactus sint impudici ex objecto, non potest licitè permittere se tangi, nam concurret ad actum intrinsicè, & mortaliter malum: si verò ta-

Aus ex objecto honesti, ut oscula in facie, tactus
 genarum, compressio manuum, amplexus &c. &
 sola tangentis præva intentione libidinosi sint, id ab
 vertente puella, distinguendum est: si enim fiant in
 publico, ut in choreis, in convivio &c. licite eos
 ctus permittit puella: quia in re per se non mal
 adest excusatio sufficiens, ne scilicet in suspitione
 malitiæ apud spectantes veniat tangens repulsio
 aliâ bonæ famæ. At verò si tactus fierent in secre
 to, aut etiam in publico, sine suspitione illa, & pe
 riculo infamiæ repelli possent, omnino tenetur
 puella illos repellere, si moraliter certò (nam in
 bio nemo præsumendus malus) tangentis, osculatis,
 tis, vel amplectentis malitiâ, & libidinosum
 factum advertat: tenetur enim ad non concurrere
 dum cum peccato alterius, ubi nulla adest excusatio
 permittendi, juxta latè dicenda in sequentibus. U
 de etiam concedunt DD. apud Bonacinam *de Mat*
g. 4. p. 10. num. 9. licite posse à puella repelli M
 dicum, vel Chyrurgum, & sic negligere curatio
 nem sui morbi, ne tingatur in partibus inhonestis
 non scandali alterius, sed etiam proprii pudoris
 sâ: quia nemo tenetur admittere curationem, à
 non minùs abhorret, quàm ab ipso morbo.
 hactenus quidem de scandalo, quatenus est in
 ctivum, vel occasionativum peccati alterius, al
 quin non peccaturi. Jam sequitur longè difficilior
 & intricatior quæstio, &